

Okornovi iz Podrošča

Jože Okorn
Ciril Zupanc

Podrošč – gostilna. Stanovanjska hiša je bila obnovljena leta 1953, fotografirano leta 1954.

Podrošt

26 kilometrov zahodno od Škofje Loki po Selški dolini je kraj Podrošt. Vas Petrovo Brdo je od Podrošta oddaljena 10 kilometrov, to pa je konec Selške doline in začetek Baške grape. 4 kilometre je po ovinkasti cesti do Podbrda, 4 kilometre ovinkaste ceste je tudi iz Podrošta v Sorico.

Rošt je z mešanim gozdom porastel grič, ki je visok 815 metrov. Ker je Podroštom na cesti nadmorska višina 567 metrov, je Rošt relativno visok le 248 metrov. Po njegovem zahodnem pobočju se vijuga cesta proti Sorici. Vzhodno od Rošta je gora Lajtnik, visoka 1053 metrov. V dolini med Roštom in Lajtnikom je Podrošt. Mimo teče močnejši potok, ki se tu izliva v Selško Soro. Ta potok ima nekam čudno ime: Štajnpoh. Nenaseljeno zemljišče na južnih pobočjih Ratitovca so v 13. stoletju naselili kolonisti iz Pustertala na Tirolskem in tako so nastale vasi: Sorica, Zgornje Danje, Spodnje Danje, Zabrdno, Ravne in Torka. Ti ljudje so tukajšnjim goram in drugim ledinskim krajem dajali nemška imena, ki pa so se sčasoma delno popačila. Tako je ime Štajnpoh sestavljeno iz dveh imen, in sicer: Stein in Bach, kar pomeni: kamen-potok. Kamen-potok je vedno tedaj, ko naraste v hudournik, ki po strugi vali kamenje in prod ter to nekje odlaga, največ seveda v Soro. Ta Štajnpoh ima več pritokov, od katerih sta največja Danjarski potok, ki izvira med Zgornjimi in Spodnjimi Danjami, ter potok, ki priteka po Nidrarski grapi, ki izvira pod Sorico. Z desne strani priteka v Selško Soro hudourniški Črni potok.

Podroštom je lepo in romantično. Tu je prijetno izhodišče proti Ratitovcu, Sorici, Baški grapi ali proti Davči. Tu je idealen kraj za planince, lovce, gobarje, zeliščarje in ribiče. Tukajšnji prebivalci živijo v blaženem miru in v intenzivnem stiku z naravo. Razveseljuje jih petje ptic in žuborenje žive vode. Kako lepo je opazovati dreve v vseh letnih časih. Jablana je npr. pomladi nežno zelena, jeseni pa se odene v krasne pastelne barve. V vsej Selški dolini je težko dobiti bolj prijazen in romantičen kraj, kot je ta.

Tu sta dve večji in ena manjša stanovanjska hiša, kjer živijo Okornovi. Je pa tu še nekaj drugih gospodarskih objektov. Na desnem bregu Sore stoji zidan kozolec toplar. Na ožjem delu Podrošta pa so kar štirje mostovi, in sicer: dva betonska sta na Štajnpohu, eden je na cesti tik pred izlivom v Soro, drugi pa drži k hišam. Nasproti tega mosta je lesen mostič čez Soro. Na levem bregu Sore ob tem mostiču je lesen križ, spomin na tragični dogodek pred davnimi leti. Malo naprej po cesti je betonski most, po katerem gre cesta proti Davči.

Rodbina Mavri

Na mestu, kjer sedaj stoji dom Podroštarjeve družine, je bila nekoč žaga za razrez hlodovine. To je bila Osenkova žaga z Zalega Loga. Okrog leta 1865 je ta žaga pogorela in lastnik je ni obnovil, ampak je zemljišče, kjer je bilo pogorišče žage, prodal. V Sorici je živel kovač Matija Mavri, ki je imel v najemu Poharjevo kovačnico in je tudi stanoval pri Poharju. Doma je bil iz Orehka nad Cerknim, župnija Orehek. Rojen je bil leta 1835, umrl pa je 1899. leta. Pokopan je v Sorici. V Sorico se je prišla učiti šivanja Ana Torkar iz Trtnika, župnija Podbrdo. Rojena je bila v Trtniku 1843. leta, umrla je 1927. Podroštom in je pokopana v Sorici. V Sorico je prišla leta 1864. Tu se je spoznala z Matijem Mavrijem in se je z njim poročila leta 1865.

Pogorišče Osenkove žage je bilo na prodaj in ga je kupil Matija Mavri. Na tem pogorišču si je v letih 1867–1868 Matija zgradil stanovanjsko hišo in hlev. Stavba je bila pritlična, dolga 14 in široka 10 metrov. V kletnih prostorih si je uredil kovaško delavnico. Večje naprave v kovačnici mu je poganjala voda. Kakih sto metrov od hiše v grapi je bil vodni jez, od koder je bila po raki voda speljana že od bivše žage. Sedaj mu je voda poganjala kovaški meh, veliko kladivo norec in brus. S tem pogonom je bilo kovaču zelo olajšano delo. V pritličju je bila veža, hiša ali dnevna soba, kuhinja, kamra ali spalnica in shramba za živila. Pod shrambo je bila manjša klet, v katero

Na kamniti prekladi nad vhodnimi vrati je vklesano: 18 M 18 M 68, kar pomeni: 18 – nekdanja hišna številka v Sorici, MM – Matija Mavri, 1868 – letnica dograditve prve stanovanjske hiše. Po lepem naključju je leto 1868 tudi rojstno leto Janeza Okorna, ki se je leta 1893 kot 25-letni fant priženil v to hišo.

so vodile stopnice iz shrambe. Iz vhodne veže vodijo stopnice v kovačnico. Ob kovačnici je bila nekoč tudi klet za pijačo in za krompir. V podstrešju večje sobe ali zgornje hiše na vsaki strani je bila po ena manjša soba z oknom. Na levi strani te večje sobe je bil vhod v podstrešno sobo in ta soba je imela ometane stene in strop. To je bila deklinška soba. Na desni strani je bil vhod iz zgornje veže. Tu je bila soba, ki pa ni bila ometana, bila je obita z deskami ob stenah. To je bila fantovska soba. To sobo so uporabljali tudi za shrambo drugih predmetov. V tej sobi je bila velika skrinja – šrajna, v kateri so shranjevali žito in suho sadje. Ta skrinja je Podroštom še danes in je nameščena na podstrešju. Klet ob kovačnici in hlev za živino sta bila obokana. Vhod v hlev je bil z dvorišča. V njem je bilo prostora za štiri glave odraslega goveda in za dva prašiča. Tedaj je ta Mavrijeva hiša dobila številko 18 in je spadala pod vas Sorico.

Pripovedovanje tete Francke, ki je bila poročena v Sorici, kakor ji je povedala njena stara mama Ana Mavri, prva gospodinja Podroštom: Ko so gradili dom, je prinesla iz mlina meh moke. Že med potjo je premišljevala, kaj bo, če bo moke zmanjkalo. Porabila je ves denar za živež, v kratkem pa ni pričakovala nobenih dohodkov. Ko je prišla domov, je odložila meh na mizo, sedla na klop in zmolila nekaj

očenašev za blagoslov pri delu in jelu. Njena prošnja je bila uslišana tako, da živeža ni zmanjkalo toliko časa, da so končali z gradnjo doma in so se delavci poslovili.

Ob pričetku gradnje so si postavili zasilno bivališče. To je bila lesena in delno zidana stavba, velika 4-krat 4 metre. Tu so stanovali in tudi kuhali za delavce in shranjevali orodje v času gradnje. Stavba je bila pokrita s skrilom, kakor tudi potem stanovanjska hiša in hlev.

Prvi prebivalci doma Podroštom so bili: gospodar in kovač Matija Mavri, žena in gospodinja Ana Mavri. Imela sta pet hčera. To so bile: Marija, rojena leta 1866, Neža, rojena leta 1869, Jerica, rojena leta 1871, Frančiška, rojena leta 1879, in Katarina, rojena leta 1881. Vsa dekleta so obiskovala osnovno šolo na Zalem Logu. Marija in Jerica sta obiskovali tudi dveletno deklinško šolo pri uršulinkah v Škofji Loki.

Zasilno bivališče, ki so si ga postavili pred začetkom gradnje, so pozneje uporabljali za shrambo lesnega oglja, ki so ga rabili v kovačnici. Da bi se lažje preživljali, sta si Matija in Ana omislila gostilno, in tako je Podroštom gostilna že od leta 1868, ko je bil zgrajen dom. Nosilka gostinske obrti je bila žena Ana. Za prevoz potrebnih stvari si je Matija nabavil par oslov. Če zanju ni bilo dela, sta se pasla okrog doma. Bila sta precej napadalna, saj konj v svoji bližini nista prenašala in sta vsakega kar brž obrcala. Matija je bil priden delavec in skrben gospodar, varčen in pošten. Bil pa je nepismen. Na vseh dopisih in pogodbah je s križcem potrdil resničnost in veljavnost dokumenta. Žena Ana pa je znala pisati in brati.

Hčerka Marija Mavri je prevzela dom leta 1893 in se je še istega leta poročila z Janezom Okornom iz Zgornjih Novakov.

Hčerka Neža se je poročila s trgovskim pomočnikom Sajevcem. Ta je tedaj delal kot trgovski pomočnik v Železnikih, pa sta se tu seznanila in zblížala. Po poroki sta kupila zemljišče v Medvodah, kjer je bil Sajevec doma. Tu sta si zgradila dom in si zgradila trgovino z mešanim blagom. Ta stavba je stala ob stari

cesti, ki je šla od Medvod proti Ljubljani. Trgovina je bila zelo dobro obiskana, saj so mesečno prodali vagon koruze. Imela sta pet otrok, dva sina in tri hčere. Sin Ivan je prav tako postal trgovec. Zgradili so mu hišo in trgovino v Preski. Kmalu je zašel v dolgove in dom s trgovino vred je bil prodan. Oče Sajevčec je vse to ponovno kupil in prepisal na vnuka, da ga sin Ivan ni mogel ponovno zapraviti. Sin Franc se ni poročil in je ostal doma za strica.

Hči Alojzija se je poročila s Svetinom, ki je bil pek. Oče je Lojzki zgradil stanovanjsko hišo, pekarno in trgovino v Šmartnem pod Šmarno goro. Mož je vodil pekarno, Lojzka pa trgovino. Bila sta uspešna v svojem poklicu.

Hči Anica je bila učiteljica in je že pred letom 1941 poučevala na Bukovici. Po vojni je poučevala sprva na Rudnem, potem pa ponovno na Bukovici. Ni bila poročena. Pri hoji je malo šepala.

Hči Milka je ostala doma v Medvodah. Poročila se je z Žerovnikom, ki je bil trgovec. Prezela sta Sajevčev dom in trgovino. Imela sta tri hčere. Po letu 1945 je bila trgovina podržavljena. Nobena od njunih hčera ne živi v Medvodah. Sajevčev dom so lastnice po letu 1990 prodale.

Jerica Mavri se je poročila. Ne poznamo podatkov o novem priimku, niti kje je sploh živela.

Frančiška Mavri se je poročena pisala Bartel. Z možem sta živela na Ttuju ali v bližini. Imela sta eno hči. Kmalu po ločitvi se je mož s hčerko odselil v Ameriko. To je Frančiškino mati Ano tako prizadelo, da se ji je rahlo omračil um. Tudi za Frančiško ne vemo, kje je živela po ločitvi.

Katarina Mavri se je poročila z Janezom Spindlerjem. Živela sta v Zagrebu in sta imela hči Marijo. Več o tej družini ne vemo.

Okornovi pred prvo svetovno vojno

Prepis posestva Podroštom je bil narejen leta 1893, tako je najstarejša hči Marija (1866–1925) nasledila dom po svojem očetu Matiji Mavriju. Še istega leta sta se Marija in Janez Okorn (1868–1943) poročila.

Janez je prišel iz Novakov pri Cerknem. Ker je bil orodni kovač, je svojo kovaško obrt nadaljeval v kovaški delavnici svojega tasta Matije. Janez Okorn se je poleg kovaštva nekoliko ukvarjal tudi z zidanjem in tesarstvom. Tega se je priučil še doma v Gornjih Novakih. Ker v kovačiji ni bilo vedno dovolj dela, je čez poletje šel delat k nekemu mojstru, ki je bil tesar ali zidar, in tako se je nekoliko priučil še temu delu. Ukvarjal se je tudi s prekupčevanjem živine in je s tem še dodatno kaj zaslužil. Ko je leta 1893 prevzela dom Marija Mavri, je bilo pri hiši le skromno zemljišče. Mož Janez je sčasoma dokupil kar nekaj travnikov, njiv in gozda. Nekaj je dobil pri vaščanih Zalega Loga, nekaj pa od Soričanov. Tako je do leta 1925 imel v lasti že kake štiri hektare zemlje.

Mariji in Janezu se je v zakonu rodilo 12 otrok, in sicer:

- Marija (1894–1896),
- Ana (1895–1898),
- Marija (1896–1962),
- Jožef (1898–1981),
- Ana (1899–1899),
- Rezika (1900–1906),
- Franc (1902–1969),
- Frančiška (1904–1991),
- Janez (1905–1932),
- Ivanka (1906–1908),
- Katarina (1907–1985),
- Leopold (1909–1909).

V letih gradnje železniške proge Jesenice–Borčinj–Gorica–Trst, to je bilo v letih 1900–1906, je Janez pri hiši dogradil hlev za konje. Tedaj je bil namreč po cesti Škofja Loka (Kamnitnik)–Podbrdo zelo živahen tovarni promet. Vozniki so s težkimi vozovi po tej cesti vozili kamnite kvadre za oblaganje železniških predorov, pa tudi tračnice za progo. Zato je bila kar velika potreba za postavitve konjskega hleva. Tu so namreč mnogi vozniki prenočevali in počivali svoje konje. Tedaj je gostilna Podroštom doživljala zlate čase. Po zaključeni gradnji te proge, ko ni bilo več tolikšnega tovarnega prometa, so hlev

Gospodar Janez Okorn praznuje svojo 55-letnico. Z njim praznuje njegova družina: žena Marija (57 let), za mizo stojita hči Francka (19 let), sin Janez (18 let), pred mizo sedita hči Katarina (16 let) in oče Janez.

preuredili za domače potrebe. Gospodar Janez je bil tudi lovec. Zelena bratovščina Selške doline se je večkrat zbrala v njegovi gostilni.

Janezova žena Marija je vodila gospodinjstvo in gostilno. Bila je skrbna in uspešna gospodinja. Dokler so bili otroci majhni, je imela za pomoč služkinjo, pozneje pa so ji pomagali otroci. Od dvanajstih rojenih otrok jih je šest umrlo v mladosti, šest pa jih je odraslo. To so bili sinovi Jožef, Franc in Janez ter hčere Marija, Frančiška in Katarina.

Gospodinja Marija je umrla, ko še ni imela 60 let. Njene hčere so vedele povedati: Leta 1924 je nekoč šla po opravkih v Železnike in tedaj je obiskala tudi zdravnico Strnadovo in ji potožila, da se ji nekam preveč potijo noge. Zdravnica se je z njo malo več pogovarjala in kmalu je ugotovila, da je Podroštarica kar lepo zdrava. Nobenega zdravila ji ni dala, le priporočila ji je, naj se pač malo bolj pogostoma umiva. Saj potenje ni nikakršna bolezen. Ko je prišla v Podrošt zeliščarica iz Sorice, je Podroštarica to tudi njej povedala. Ta ji je prodala neko mast in naročila, kako naj se z njo maže. Mast je učinkovala. Zamašile so se znojnice na nogah in potenje se je

bistveno zmanjšalo. Znoj, ki ni mogel iz telesa, ji je udaril v glavo in umrla je za možgansko kapjo.

Lokačevi v Železnikih

Marija Okorn (1896–1962) je bila najstarejša. Poslali so jo v Škofjo Loko k uršulinkam v dekliško gospodinjstvo šolo. Postala je trgovka in je bila v letih 1918–1924 zaposlena kot trgovska pomočnica v združni trgovini na Češnjici. Tu se je spoznala in se 1924. leta poročila s Štefanom Zupancem (1895–1973), Miznikarjevim iz Martinj Vrha. Bil je sedlar in tapetnik.

Leta 1915 je bil Štefan star 20 let. Takoj je bil mobiliziran v 17. pešpolk tedanje avstro-ogrške vojske. Na fronti je bil v Tirolah. Jeseni 1917. leta je bila grupa vojakov med sovražnikovo kanonado zasuta in tu je bilo več ranjenih. Štefan je bil težje ranjen po desni strani telesa. Odpeljali so ga v lazaret v Tolmezzo, v "Tolmeč". Sredi 1918. leta je bil odpuščen in poslan domov na okrevanje.

Marija je mislila, da se bo z delom v trgovini dobro preživljala. Štefanu je teta dala v najem lepo hišo Pri

šurku, to je med Zalim Logom in Podroštom. Tu si je mladi par uredil trgovino z živili. Ker nista imela ne konja in ne voza, sta si morala to na Zalem Logu izposojati, da sta sploh mogla nabavljati potrebščine za trgovino. To izposojanje pa seveda ni bilo poceni. Kmalu sta ugotovila, da tako trgovanje ne bo prineslo dobička, če se ne bo treba še kaj zadolžiti. Niti deset mesecev nista imela trgovine, ko sta se preselelila v Železnike in začela živeti od Štefanove obrti. Naselila sta se pri Plavcu, kjer je sedaj muzej. Stanovala sta v prvem nadstropju, kjer je sedaj razstavna zbirka s skrilom. Tu se je leta 1925 rodil Ciril. Leta 1926 sta bila že na Češnjici v Turkovi stari hiši. Tu sta se rodila 1926. Jože in 17. 2. 1928 Petrček. Ker so Turkovi spomladi 1929. leta to staro hišo podrli in na istem mestu začeli graditi enonadstropno stanovanjsko hišo in gostilno (Lotrič, Ratitovec), se je Zupančeva družina zopet preselila v Železnike. V hiši pri mostu pod Grivo na Racovniku je živel Valentin Šmid (1845–1927). Tu se je po domače reklo pri Lokaču. Dedič te hiše je bil neki Klopčič, ki je živel v Radečah pri Zidanem Mostu. Ta je prodajal hišo. Štefan je to hišo kupil in se z družino vanjo vselil spomladi 1929. leta. 24. oktobra 1929 je tu umrl Petrček. Zadušil ga je oslovski kašelj. Marca leta 1931 se je tu rodila Marija, ki je četrti Zupančev otrok. Tako je ta družina dobila ime po Lokačevi hiši. Po drugi svetovni vojni so si Zupančevi zgradili novo hišo na istem kraju in se vanjo vselili leta 1956. Ciril je bil dijak klasične gimnazije v Ljubljani do leta 1941. Med vojno je bil partizan in je potem kot oficir služboval po raznih krajih. Leta 1965 se je upokojil. 1956. se je oženil in rodila sta se mu sin in hči. Živi v Novi Gorici. Jože je postal tehnični risar. Sprva je delal v zadrugi Niko, kasneje pa v Iskri v Železnikih. Ni bil poročen. Umrl je leta 1978.

Marija Zupanc se je okrog leta 1950 kot uradnica zaposlila pri gozdni upravi Škofja Loka. Gozdni tehnik Matija Apohal (1912–1987) je bil tu upravnik in tako sta se spoznala. Po prošnji je bil Matija premeščen na Koroško. 1953. sta se z Marijo poročila in se preselila na Koroško. V zakonu sta se jima rodila hči in sin. Okrog leta 1960 sta v Dobji vasi, občina

Ravne na Koroškem, zgradila lepo novo hišo. Marija je bila tu gospodinja, kasneje pletilja in potem čipkarska učiteljica.

Štefan je bil partizan in celo težko ranjen. Od 19. do 22. novembra 1944 so enote 31. divizije napadale orožniško postojanko v Železnikih, od koder so pregnale nemško posadko. V osvobojenih Železnikih in bližnji okolici so potem partizani mobilizirali več moških. Tako je bil mobiliziran tudi Štefan, ki so ga razporedili v Vojkovo brigado. Od 18. do 20. decembra 1944 so enote 31. divizije napadale nemško domobransko posadko v Gorenji vasi, od koder pa so se partizani tedaj morali umakniti pred tehnično premočjo sovražnika. Tu je bil Štefan težko ranjen. Razbilo mu je komolec desne roke. Odpeljali so ga v bolnišnico Franjo, kjer mu je dr. Franc Drganc operativno zašil komolec. Pri tej operaciji je asistiral dr. Franja Bidovec. Januarja 1945 je bil Štefan poslan domov v Železnike na okrevanje. V nekaj letih se mu je roka toliko pozdravila, da ga ni preveč ovirala pri sedlarskem delu.

Podroštarjevi

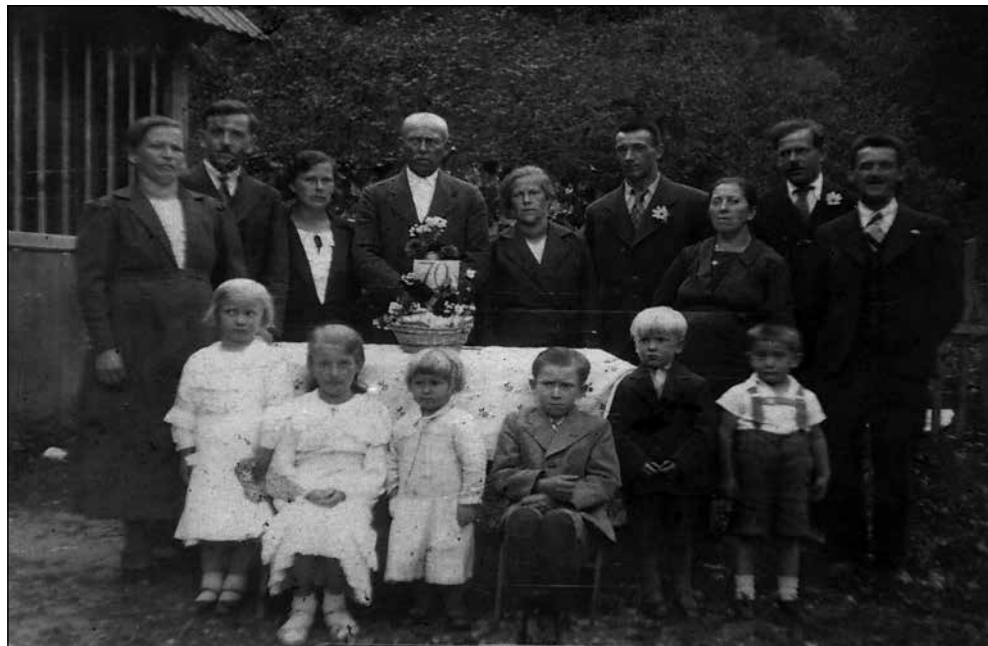
Od sinov je bil Jože najstarejši, rojen je bil 13. 3. 1898. Pri očetu se je izučil orodnega kovaštva in je to obrt po prvi svetovni vojni tudi opravljal. Leta 1915 so mobilizirali fante, mlade od 16. do 17. leta. Tako tudi njega. Poslali so jih na soško fronto, na območje Krna, kjer so nosili orožje in drug material iz zaledja na fronto. Nekaj fantov, ki so se poznali, se je dogovorilo za pobeg. Neko jutro, ko so dobili zajtrk, so kavo popili, kruh pa shranili za popotnico. Bežali so proti Črni prsti in dalje proti vasi Bača nad Podbrdom. Hodili so dva dni, ko so prišli pod neko težje prehodno skalovje. Po manjši razpoki so se priplazili na drugo stran. Tako so prišli nad vas Bača nad Podbrdom. Tu je Jože že poznal nekaj ljudi, ki so hodili po orodje Podrošt. Gospodinja pri Kacempo-harju jim je skuhala žgance in tako okrepljeni so nadaljevali pot. V tej družbi ubežnikov je bil tudi Osenikov Tone z Zalega Loga, neki Polde z Rudna, nekdo s

Češnjice in nekdo iz Lajš nad Selci. Osenikov Tone je potomec lastnika žage, ki je nekoč Podroštom pogorela. Zemljišče in tisto pogorišče je kupil Matija Mavri. Polde z Rudna je bil verjetno Skalovcev. Sedaj je njegova vnukinja poročena Podroštom. To je Poldka Okorn. Te fante so ponovno mobilizirali in jih poslali na Štajersko, kjer so na večjih posestvih kosili travo in spravljali seno. Opravljali so še druga kmečka dela. Jeseni 1916. so te fante oblekli v uniforme in začelo se je vojaško urjenje. Poslani so bili na soško fronto. Po pripovedovanju Jožeta je bilo v bojih do Pijave zelo hudo. Na fronto je bilo poslanih okrog 240 fantov, vrnilo pa se jih je le 14. Večinoma so tam padli, nekaj pa je bilo težkih ranjencev. Po vrnitvi iz prve svetovne vojne leta 1918 je Jože delal doma na kovačiji pri očetu. Italijani so takoj po končani vojni zasedli del Davče in ozemlje od Petrovega Brda do Ratitovca, to so vasi in kraji: Podrošt, Sorica, Zgornje in Spodnje Danje, Zabrdno, Ravne in Torka. Tu so Italijani ostali do pomladi 1921, ko so se premaknili na Petrovo Brdo, na mejo med Jugoslavijo in Italijo.

Začasna meja je bila tedaj na mostu na cesti, kjer se Štajnpoč izliva v Soro. Tu so zgradili en meter visok zid iz kamnja, kar je oviralo prevoz po cesti. Italijani so se naselili v pritličnem delu hiše Podroštom. V okolici so postavili več barak za nastanitev vojaštva. Mule so imeli v vezanem kozolcu na drugi strani Sore. Večino polja in njive so Podroštarjevi imeli v Jugoslaviji in so te njive in travnike hodili obdelovati čez mejo. Tudi tihotapili so, in to tako, da so na voz naložili vrečo riža ali kaj drugega, to pokrili s slamo ali z gnojem in odpeljali na njivo v Jugoslavijo. Po dogovoru je nekdo z Zalega Loga prišel z vozom do Podroštarjeve njive in tam preložil to blago.

Razmejitvena pogodba med Jugoslavijo in Italijo je bila podpisana v Rapallu 12. novembra 1920. leta. Italijani so se iz Sorice in iz Podrošta umaknili šele 2. junija 1921. Čez dva dni je prišla prva patrolja orožnikov iz Železnikov v Sorico.

Oče Janez in sin Jože sta delala v kovačnici, sin France pa je opravljal kmečka dela. Sin Janez, ki so mu domači pravili Jankec, se je v Železnikih učil za

70-letnico je oče Janez takole praznoval v krogu svojih najbližjih. Z leve proti desni stojijo: Marija in Jože Okorn, Katarina Okorn, por. Urh, oče Janez, Francka in Lovro Pintar, Marija in Štefan Zupanc, za njima Franc Okorn. Spreddaj so Jožetovi otroci: Ivanka, Marija, Francka, Jože, Filip Urh in Janez Okorn. Proti koncu tistega leta, decembra 1939, je bil rojen še sin Francelj.

podkovskega kovača, to je podkovanja konj in volov. Doma sta bili še Francka in Katarina. Mati Marija je doma vodila gostilno in gospodinjstvo. Leta 1925 je umrla. Ker je bila pokojnica lastnica gostilne in je bilo gostinsko obrtno dovoljenje izdano na njeno ime, je sedaj sin Jože zaprosil za obrtno dovoljenje, da bi še naprej opravljal gostinstvo. To je tudi kmalu dobil. Tako je sin Jože postal kovač, posestnik in gostilničar. Poročil se je leta 1927. Za ženo je vzel Marijo Pintar (1905–1980), Posečnikovo iz Martinj Vrha. Rojena je bila pri Smrekarju in je imela tri brate in dve sestri. Njihova mama je bila Posečnikova in se je poročila k Smrekarju. Zadolžena Posečnikova kmetija je bila prodana na dražbi. Kupil jo je Smrekar, mož Posečnikove Marije. Po nakupu Posečnikove domačije so se Smrekarjevi preselili na Posečnikov dom v Martinj Vrhu. Obdelovali so obe kmetiji. Pri Smrekarju so imeli le jalovo živino in vsak dan je nekdo šel na živino krmit in napajat. To so delali zato, da ni bilo treba voziti sena k Posečniku in gnoja k Smrekarju.

Sestra Francka se je poročila h Kosu v Rastovke, Ivanka pa k Mohoriču v Martinj Vrh. Brat France se je poročil k Črncovu pri Sv. Lenartu. Janez je bil najstarejši in je podedoval Smrekarjevo domačijo. Najmlajši je bil Jože in je postal gospodar pri Posečniku. Čeprav so bili vsi rojeni pri Smrekarju, so jih imeli za Posečnikove, ker so v mladosti tam živeli.

Jožetu in Mariji (Micki) se je v zakonu rodilo sedem otrok: Jože (1928–2003), Marija (1929), Tone (1931), Ivanka (1934), Janez (1935–1997), Francka (1937) in France (1939–2001). Tone je že kot dojenček umrl. Gospodar Jože je 1929. leta vložil prošnjo za obrtno dovoljenje za orodno kovaštvo. Od tedaj je bil samostojni obrtnik kovač. Pred njim je bil to oče Janez. Jože je bil kovač. Žena Micka pa je bila gospodinja in gostilničarka. Obdelovali so manjše posestvo, ki je obsegalo: blizu dva hektarja zemlje, 0,3 hektarja njiv in nekaj travnikov. Imeli so enega konja, dve kravi in dva prašiča. 1929. je Jože zgradil malo vodno elektrarno ob hiši. Uporabljali so jo le za razsvetljavo, saj na elektromotorju ni bilo dovolj moči. Tu so pasli živino iz Spodnje Sorice. Paša je

trajala od 4. maja do 30. septembra. Kolikor krav ali druge odrasle živine je bilo v čredi, toliko dni sta pastir in pomočnik imela hrano pri hiši, kjer so imeli pašno živino. Pri letnem obračunu sta pastir (črednik) in pomočnik dobila tudi dogovorjeno plačilo v denarju. Podroštarjevi so morali srenjskemu odboru plačevati tudi pašnino, in sicer zato, ker Podroštarjev dom ni imel srenjskih pravic. Tako tudi niso imeli pravice do sekanja lesa in drv za lastno porabo. Lahko so dobili drva in les, pri tem pa je bilo treba plačati ceno lesa na panju. Srenjske pravice so bile podeljene lastnikom hiš in zemlje ob uvedbi katastra. Domačije, ki so bile zgrajene pozneje, niso imele srenjskih pravic. Jože, tretji gospodar Podroštom, se je poleg kovaštva in gostinstva ukvarjal tudi s prekupčevanjem z živino. Družina je bila velika in stroški tudi. Bilo je šest otrok, stari oče Janez in do leta 1925 še njegova žena Marija s služkinjo. Tako je bilo v družini enajst oseb in za vse je bilo treba skrbeti. Z letom 1935, ko je bilo Jožetu sedem let, so otroci začeli hoditi v šolo na Zali Log. Med drugo svetovno vojno, zadnja tri leta, ni bilo šolskega pouka. Stari oče Janez je umrl 19. marca 1943. Maša zadušnica je bila pri Sv. Lenartu, saj je bil župnik le tu, drugje po Selški dolini so Nemci pregnali vse župnike. Župnik Anton Švelc je bil po vojni v Retečah pri Medvodah.

Med drugo svetovno vojno je bilo hudo in težko. V Podrošt je iz Sorice skoraj vsak dan prihajala patrolja nemških vojakov. Na srečo se nikoli niso srečali s partizani, ki so Podroštom večkrat prečkali cesto in nadaljevali pot proti Ratitovcu ali obratno proti Primorski. Gospodar Jože je januarja 1945 dobil poziv od vojnega področja, ki je bilo nastanjeno pri Matevžku v Farjem Potoku. Dobil je razpored za v neko brigado na Cerkljanskem. Ker pa ni imel ničesar s seboj, so ga napotili domov z naročilom, naj se z opremo javi na področju naslednji dan. Ko se je vračal proti domu, se je oglašil pri Grogurju na Zalem Logu. To je v gostilni pri Ivanu Žbontarju. Ivan je bil član gospodarske komisije pri vojnem področju. Jože mu je povedal, kaj se dogaja. Ivan je Jožetu dal pismo z naročilom, naj ga odnese na Žbont, kjer

je bil sedež gospodarske komisije, ki jo je tedaj vodil Hlebš, bivši steklar v Kranju. S tem pismom je Jože že drugi dan odšel na Žbont do Hlebša. Ta je pismo prebral, nato pa mu je napisal izjavo, da Jožeta rabi gospodarska komisija. Jože je s to izjavo šel v Potok na komando vojnega področja, kjer so ga oprostili mobilizacije za brigado. Jože se je seveda zadovoljen vrnil domov. Kmalu zatem je prišel v Podrošt v kovačnico Ivan Žbontar. Jožetu Okornu mlajšemu je prinesel potrdilo, da ga gospodarska komisija potrebuje pri svojem delu in tako je bil tudi ta oproščen mobilizacije, ki je že zajela letnike 1927 in 1928. Od gospodarske komisije so do Podrošča kmalu pripeljali večje količine okroglega železja, iz katerega sta Okornova kovača izdelala razne klamfe in vijake. Te so rabili za postavitev žičnice v Slugovi dolini pa tudi pri napeljavah telefonskih linij na Cerkljanskem.

Neke noči v jeseni 1944 je prišla Podrošt večja enota nemške vojske. Zahtevali so, da jim odprejo večna vrata. Oče Jože je odprl in vstopila sta dva oficirja z nekaj vojaki. Oficirja sta ostala v pritličju hiše, vojakom pa naročila, naj preiščejo vso hišo. Po končani preiskavi so se vojaki vrnili v dnevno sobo in poročali, da niso ničesar našli. Bilo je že proti jutru, vendar je bilo še temno. Oficir je zahteval od gospodarja Jožeta, da mora tej vojaški skupini pokazati pot proti Ravnam. Odpravili so se na pot. Spredaj je hodil oče Jože, za njim oficir, nato pa skupina vojakov. Pot je ozka, zato so hodili v vrsti po eden drug za drugim. Hodili so proti vrhu hriba, preden pride steza na kolovozno pot, ki pelje proti Ravnam, kamor so bili namenjeni. Neka druga skupina nemških vojakov je šla proti Ravnam po kolovozni poti. Slišali so neko hojo po stezi in pričeli od zgoraj streljati v smeri te hoje. Enota, ki jo je vodil oče Jože, je poglela, da nihče ni bil zadet ali ranjen. Tako so nekaj časa ležali na tleh in se končno le sporazumeli, kdo je kdo. Medtem se je zdanilo in oče Jože se je smel vrniti domov, enoti pa sta nato skupaj nadaljevali pot.

Bilo je na velikonočno nedeljo 1. aprila 1945 popoldne, ko je po cesti proti Zalemu Logu odšla nemška patrolja, kakih dvajset vojakov. Pol ure zatem je iz

davške smeri prišel v Podrošt partizanski ranjenec. Roko je imel obvezano in se je napotil čez Soro proti hiši Podroštom. Oče Jože mu je dal nekaj hrane in ga obvestil, da je v bližini večja nemška patrolja. Partizan je odšel proti Ravnam. Zadnja nemška ofenziva pred koncem vojne je trajala od 20. marca do 7. aprila 1945. Bilo je precej žrtev. Oče Jože je tisto pomlad shujšal za osem kilogramov, zaradi skrbi, kako bodo preživel to vojno.

Ejbnarjevi v Sorici

Ko je bil Lovro še fant, je bil mobiliziran v tedanjo avstro-ogrsko vojsko. Bil je vojak v Slovenskem planinskem polku. Po njegovem pripovedovanju vemo, da je bil na soški fronti. Pripovedoval je, kako so v kamen vsekovali rove in zaklonišča. Tako na doberdobski planoti kot tudi v krnskem območju.

Teta Francka (1904–1991) se je poročila 1927. leta z Lovrom Pintarjem (1894–1970) Na ejbnu v Sorici. Urlist in Ejbnar sta hiši, ki stojita najvišje v Zgornji Sorici. Kraju Na ejbnu se po naše reče Na ravnici. Toda to ni navadna ravnica. Pod Ejbnarjevo hišo je zelenjavna njiva, ki ima posebno črno prst. Ta črnina je nastala tedaj, ko je bilo na tej ravnici skladišče oglja. Ogljar je svoje oglje za prodajo samotež pripeljal na to ravnico. Od tu naprej so ga na vozu odpeljali kupci. Taka rampa za oglje je bila tu še na začetku 20. stoletja.

Ejbnarjevi so nekoč imeli gostilno in trgovino. Po prvi svetovni vojni so najprej opustili trgovino, potem pa še gostilno. Ker je gospodar Lovro imel konja in zapravljivček, je za pošto prevzel dnevno prevažanje poštних pošilk od Železnikov do Sorice (14 kilometrov). To je delal do leta 1941. Po drugi svetovni vojni se je zaposlil pri cestnem podjetju kot cestar in se tako tudi upokojil. V zakonu so se jima rodili štiri otroci: Mici, Lovro, Francka in Franc. Mici (1928–2001) je bila veliko let poštna uslužbenka v Sorici. Potem je bila uradnica v Kranju in končno uradnica pri nekem trgovskem podjetju v Ljubljani. Poročila se je leta 1966. Njen mož je bil

črkoslikar Miha Štrukelj (1924–1985). Pokopana sta v Ljubljani.

Lovro (1929–1988) je bil prav tako cestar pri Cestnem podjetju Kranj. Poročil se ni. Pokopan je v Sorici. Njegov bratec Franc, ki je bil rojen leta 1940, je istega leta tudi umrl.

Francka (1936) je v Kranju zaključila šolo tekstilnega tehnika in se tako tudi zaposlila. Leta 1961 se je poročila. Njen mož je Janez Zeni (1936) in je bil profesor na visoki šoli za organizacijo dela v Kranju. Na tej šoli se je zaposlila tudi Francka. Tu je bila upokojena leta 1988. V zakonu sta se jima rodili dve hčerki. Zenijevi stanujejo v lastni hiši v Spodnji Besnici pri Kranju.

Španovi na Rašici

Drugi sin Janeza in Marije Okorn je bil France. Medtem ko so se oče Janez in sinova Jože in Janko bavili s kovaštvom v domači kovačnici, so Franceta zaposlovali s kmetijskimi deli. Opravljal je kmečka dela na travnikih, njivah in v hlevu. Tako je še posebno rad imel opravka s konjem in vožnje z njim. Kmalu po materini smrti je odšel od doma. Zaposlil se je pri podjetniku Kogovšku v Šentvidu pri Ljubljani. Kogovškova žena je imela sestro, poročeno pri Španu na Rašici. To je bila Angela. Njen mož se je pri vožnji drv iz Rašice proti Gameljnam smrtno ponesrečil. Padel je pod voz in za poškodbami umrl. Na veliki kmetiji je vdova Angela ostala sama. Kogovškovi so Angeli pomagali tako, da so ji v pomoč pri delu pošiljali Franca Okorna. Angela je cenila pridnega Franca. Iz prijateljstva je nastala ljubezen in poroka leta 1929. Španova kmetija je bila kupljena s posojilom, ki so ga najeli pri Ljubljanski hranilnici in posojilnici. Najeto posojilo je bilo treba vračati v določenih rokih. V tem času pa je v Jugoslaviji, kot tudi drugje po svetu, nastala gospodarska kriza. Les, živina in drugi pridelki niso imeli nobene cene in tudi prodaja je zastajala. Angela in Franc sta morala prodati del kmetije, da sta mogla izplačevati posojilo. Ker pa je bila sedaj kmetija premajhna za normalno

preživljanje, sta zaprosila za obrtno dovoljenje za odprtje gostilne. To sta dobila in z gostinsko dejavnostjo sta izboljšala dohodkovni položaj domačije.

Angeli (1902–1985) in Francu (1902–1969) so se v zakonu rodili štiri sinovi in tri hčere, in sicer: Francka (1930), France (1931), Angelca (1932), Rezika (1936), Jože (1941), Tone (1942) in Marjan (1944).

Rašiška četa je 18. septembra 1941 pri Pasjem potoku pod Rašico iz zasede napadla skupino nemških vojakov in jih šest ubila. Že 20. septembra so Nemci vas Rašico požgali, vaščane pa izgnali. Nekaj jih je odšlo na Hrvaško, nekaj pa jih je pobegnilo čez mejo v okolico Ljubljane. Španovi so se zatekli v Dravlje, kjer je bila pri Grilcu poročena Angelina sestra. Leta 1942 so Italijani aretirali skupino ljudi v Dravljah kot sodelavce in simpatizerje Osvobodilne fronte. Med aretiranimi je bil tudi Franc Okorn. Po krajšem zasliševanju so jih večino odpeljali v taborišče Gonars v Furlanijo. Tu je bila največja težava pomanjkanje hrane – lakota. Ob ograjo taborišča so okoliški kmetje smeli prinašati sadje in ga prodajati taboriščnikom. Franc je imel nekaj lir, da je kupil štiri pomaranče. Dve je pojedel, dve pa shranil in jih popoldne prodal za toliko, da je naslednjič kupil osem pomaranč. Štiri je pojedel, štiri pa prodal in si je tako s sadnim trgovanjem nekoliko potešil lakoto. Njegova sestra Marija Zupanc, Lokačeva Micka, iz Železnikov mu je poslala nekaj paketov keksov in suhega sadja. V taborišče je bilo dovoljeno poslati po en paket mesečno in paket je smel tehtati le 2 kg. Po kapitulaciji Italije se je Franc septembra 1943 vrnil v Dravlje.

Po končani vojni 1945 so se Španovi vrnili na Rašico. Ruševine hleva so popravili za zasilno bivanje. Tako so si uredili začasno bivališče, kjer so preživljali prvo zimo po vojni. Naslednja leta so zgradili novo hišo in zopet odprli tudi gostilno, ki obratuje še danes. Otroci so se izučili raznih poklicev, se poročili in si zgradili nove hiše v bližnji okolici. Na domu je ostal sin Jože, ki je sedaj gospodar pri Španu na Rašici. Je uspešen kmet in prav tako ljubitelj konj, kot je bil njegov oče Franc. Jože je odkupil nazaj večino

posestva, ki je bilo nekoč odprodano. Tako je to sedaj največja kmetija v vasi. Redijo okrog 20 govedi, 5 do 7 konj in več kot 30 prašičev. Gostilna je zlasti ob sobotah in nedeljah dobro obiskana. Možno je najeti konja za ježo. Vse dejavnosti na kmetiji se lepo dopolnjujejo. Jožetova žena Francka je odlična gospodinja in prijazna gostilničarka. Imata dva sina in dve hčerki, ki so že samostojni.

Oče Franc in mama Angela sta pokopana na pokopališču v Šmartnem pod Šmarno goro.

Janez – Jankec

Janez (1905–1932) je bil tretji sin Janeza in Marije Okorn. Domači so mu ljubkovalno rekli Jankec. Izučil se je za orodnega in podkovskega kovača. Za podkovskega kovača se je izučil v Železnikih. V najem je vzel Bugarjevo kovačnico pri Smledniku. Poročil se je s Kogovškovo sestro v Šentvidu pri Ljubljani. Toda že po treh tednih zakona je utonil pri kopanju v Savi. Bil je v Tacnu, ko ga je vrtnec potegnil na dno reke. Pokopali so ga v Dravljah. Njegova žena, tedaj vdova, se je poročila z nekim mesarjem.

Urhovi iz Raven

Najmlajša hči Janeza in Marije Okorn je bila Katarina. Za moža je dobila Jožefa Urha ali Groharja iz Raven pod Ratitovcem. Poročila se je 1930. Tedaj je ta domačija imela v hlevu 30 glav goveje živine. Bila je največja v vasi. Jože Urh (1902–1984) je s Katarino (1907–1985) imel šest otrok. Filip (1931) in Jože (1932) sta bila rojena v Ravnah, ostali pa v Ljubljani, in sicer: Mirko (1935), Dorica (1938), Mimi (1940), in Janez v Kranju (1947).

Naporno je bilo kmetovanje v Ravnah, zlasti za Katarino, ki je bila bolj šibka. Sklenila sta, da se bosta preživljala na kakšen lažji način. 1934. leta sta domačijo prodala in se podala v Ljubljano, kjer sta na Zaloški cesti začela z gostinstvom. Delovnih naporov je bilo manj, zato pa je bilo manj tudi dohod-

kov. Da bi si izboljšal stanje in da bi lažje oskrboval gostilno, si je Jože nabavil manjši tovorni avto. Z njim je tudi kot prevoznik nekaj zaslužil. 1941. sta se odločila, da se preselita v Kranj. Priprave na to selitev so se zavlekle in selitev je bila izvršena decembra, torej že pod sovražno okupacijo. Urhovi so se nastanili na Bregu ob Savi. Jože je postal orodjar v strojni tovarni, kjer je sedaj Iskra. Tudi trije sinovi so se v Iskri izučili raznih poklicev, Janez pa je šel v tekstilno šolo. Dorica je postala frizerka in je imela svoj salon v Tržiču, kjer je 1986. umrla.

Ko so bili sinovi stari nad 15 let, je oče Jože z njimi ustanovil Urhovo glasbeno skupino (harmonika, kitara, klarinet, trobenta); to so bili: oče Jože in sinovi Filip, Jože, Mirko. Več let so v Kranju in okolici kar uspešno muzicirali na raznih prireditvah. Ko so se sinovi poročili, se je ta skupina razšla in le bolj redko so še kdaj skupaj zaigrali. Jože in Katra sta zadnja leta življenja izdelovala pasove za narodne noše. Katra je bila po značaju družabna, zato je bila v družbi zelo priljubljena.

Jože, Mirko in Janez s svojimi družinami živijo v Kranju. Mimi je vdova in živi na Bledu. Filip je bil v letih pred upokojitvijo direktor kovinskega podjetja Plamen v Kropi. Sedaj živi v Radovljici.

Področje po drugi svetovni vojni

Sin Jože se je izučil za orodnega kovača pri očetu Jožefu. Pri očetu je delal do leta 1956, nato se je zaposlil pri Kmetijski zadrugi Zali Log kot poslovođa. To delo je opravljal do leta 1962, tedaj se je zadruga v Selški dolini združila v eno kmetijsko zadrugo. Od tedaj je bil v tej zadrugi odkupovalec lesa. Leta 1963 je zadruga opustila odkup lesa, ker je to delo prevzelo Gozdno gospodarstvo Kranj. Vsi delavci, ki so imeli opravka z lesom, so bili sprejeti na delo pri Gozdnem gospodarstvu. Tako je tudi Jože Okorn tu opravljal prevzem lesa do aprila leta 1964. V letih 1964–1988 je bil zavarovalni zastopnik pri Zavarovalnici Triglav, poslovna enota Kranj. Potem se je upokojil.

Spominska fotografija ob praznovanju 40-letnice poroke Jožeta in Marije Okorn. Od leve stojijo: Jaka Kopitar, Olga Peternel Okorn in Franc Okorn, Francka Okorn Urbih in Nace Urbih, Ivanka Okorn Justin in Tone Justin, Janez Kopitar. Sedijo: Marija Demšar Okorn in Jože Okorn, slavljenca Marija Pintar Okorn in Jožef Okorn, Marija Okorn Kopitar in Jakob Kopitar, Janez Okorn. Otroci: Marijan Urbih, Silva Kopitar, Jožek Okorn, Breda Justin, Matija Okorn, Marija Justin in Blaž Okorn. Fotografirano Podroštom leta 1967.

Jože Okorn (1928–2003) se je leta 1958 poročil z Marijo Demšar, Štulcovo z Osojnika pod Blegošem (1929). V zakonu so se jima rodili štirje sinovi, in to: Jože (1960), Matija (1962), Blaž (1963) in Jurij (1972). Osnovno šolo so obiskovali v Železnikih in so si pridobili naslednjo izobrazbo in poklice:

Jože je športni novinar. Zaposlen je pri ljubljanskem Dnevniku. Poročen je z Mirando Velikonja, s katero imata sina. V Tacnu pod Šmarno goro sta si zgradila hišo. Matija je postal ing. gozdarstva. Leta 1986 se je poročil z Leopoldo Demšar, Skalovčevo z Rudna. Rojena je bila 1962. leta. Imata dva sina in dve hčeri. Gospodar Podroštom je postal leta 1993. Žena Leopolda je peta gospodinja in četrta gostilničarka v tej hiši. Izučena je za trgovko, sedaj pa doma vodi gostilno in gospodinjstvo. Matijevi obdelujejo tudi manjšo kmetijo. Povprečno redijo 4–5 govedi in enega prašiča. Matija je zaposlen pri gozdni upravi kot terenski gozdar.

Blaž je izučen mizar. Leta 1987 se je poročil z Danico Čerin, rojeno 1965. v Davči. V zakonu sta se

jima rodila sin in hči. Do leta 1995 si je Blaž zgradil novo stanovanjsko hišo za svojo družino.

Jurij je diplomiran ekonomist in je zaposlen pri trgovskem podjetju Interspar v Ljubljani. Še ni poročen.

Okornova hči Marija je bila trgovska pomočnica v trgovini kmetijske zadruge Zali Log. Nekaj časa je delala kot blagajničarka v Čirčah pri Kranju. Spoznala se je s tedanjim miličnikom Jakobom Kopitarjem in se leta 1950 z njim poročila. To je bil Žnidarjev iz Podutika pri Ljubljani. Kmalu po poroki je zapustil miličnike in se je zaposlil kot kamnosek pri podjetju Naravni kamen v Ljubljani. V zakonu so se jima rodili dva sinova in hči. Živeli so v lastni hiši v Podutiku. Otroci so se izučili raznih poklicev in se zaposlili. Jakob Kopitar je že umrl in potem se je vdova Marija odselila in sedaj živi na Viču v Ljubljani.

Okornova hči Ivanka se je zaposlila kot tovarniška delavka v zadrugi Niko v Železnikih. Stanovala je pri Lokačevih, kjer je bila gospodinja njena teta. Ko je še delala v Železnikih, se je 1962. leta poročila s Tonetom Justinom (1938). Preselila sta se v Škofjo

Loko, kjer se je Ivanka zaposlila kot čistilka v zdravstvenem domu in kasneje kot tovarniška delavka v Iskri v Retečah. Mož Tone je po poklicu sicer zidar, vendar je največ delal kot mesar v mesariji v Škofji Loki. V Groharjevem naselju sta si zgradila stanovanjsko hišo, Podvrhom nad Javorjami pa vikend. Imata dve hčeri, ki sta že samostojni in poročeni.

Janez Okorn se je izučil za mizarja pri Žagarju v Stari Loki. Delal je pri kmetijski zadrugi Martinj Vrh, pri Mostovni v Ljubljani in nato do upokojitve pri podjetju Obrtnik v Škofji Loki. Poročil se je 1970. leta z Reziko Tolar (1942) iz Plenšaka na Jesenovcu pri Železnikih. Zgradila sta si hišo v Groharjevem naselju v Stari Loki. V zakonu sta imela dva sina in hčer.

Francka Okorn je odšla v Kranj, kjer je delala kot perica in likarica. Leta 1961 se je poročila. Njen mož je postal Nace Urbih (1930), šofer pri Elektro Kranj. Na Planini v Kranju sta si zgradila hišo. V zakonu sta se jima rodila dva sinova. Francka je pred upokojitvijo delala v domu starostnikov v Kranju.

France Okorn je osnovno šolo obiskoval na Zalem Logu in v Železnikih. Orodnega kovaštva se je izučil doma pri očetu Jožetu. Obrtno šolo je obiskoval v Idriji. Sprva je bil zaposlen pri raznih podjetjih, npr. v kmetijski zadrugi Selca, v Jelovici v Škofji Loki in pri Alpetourju. Stanoval je pri sestri Ivanki v Groharjevem naselju. Poročil se je leta 1966 z Olgo Peternel, Pstinarjevo iz Davče (1939–1970). Otrok nista imela. Francetov ded Janez je v Novakih imel brata Miha Okorna. To je bila kovačija v Gorenjih Novakih 54. Po smrti prastrica Mihe je Franc podedoval to domačijo. Preselil se je v Novake in se zaposlil pri Lesnini Cerkno. Tu je živel v izvenzakonski skupnosti s Sonjo Novak. Otrok ni bilo. Umril je leta 2001. Pokopan je na pokopališču v Novakih. Rojstni dom deda Janeza Okorna je podedovala Sonja Novak in tako je ta dom prišel v tujo last.

Gradnje

Vsak gospodar Podroštom se je po svojih močeh in sposobnostih trudil izboljšati gospodarsko moč do-

mačije. Vse premoženje je pridobljeno z osebnim delom. Matija Mavri je kupil pogorišče in si je na tem zemljišču zgradil stanovanjsko hišo s kovaško delavnico. Bil je delaven, vesten in pošten mož.

Drugi gospodar Janez Okorn se je priženil iz Gorenjih Novakov pri Cerknem. Dokupil je 1,8 hektarja gozda, 0,3 hektarja njiv in 0,50 hektarja travnikov. Zgradil je hlev za živino in drvarnico. Na desnem bregu Sore je zgradil vezan kozolec na štiri okna – toplar. Za kmetijo je ta kozolec zelo važen objekt. Po poklicu je bil orodni kovač ter priučen zidar in tesar. Baval se je tudi s prekuščevanjem živine. Bil je precej velike postave in odločen mož.

Tretji gospodar Podroštom je bil Janezov sin Jože. Gospodar je postal leta 1925 in bil do leta 1978 – skupaj 53 let. Leta 1929 je zgradil hidroelektrarno za razsvetljavo. Dokupil je 0,15 hektarja njiv. Leta 1953 je postavil novo ostrrešje na stanovanjski hiši in hlevu. Tedaj je stavbo nadzidal za eno nadstropje. Posodobil je tudi stranišče. Naredili so ločen WC: za moške in za ženske ter na vodno izplakovanje. Leta 1960 so hišo priključili na državno električno omrežje. Opustil je težko delo kovača in je bil v letih 1960–1970 gostilničar.

Za hišo, v dolžini do 150 metrov, so bile pred letom 1850 narejene vodne rake za pogon gatra Osenkove žage. Okornovim so potem služile za delovanje kovaških naprav in slednjic za pogon turbin za malo hidroelektrarno. Te rake so kmalu po letu 1960 zasuli.

Četrty gospodar je bil Jožetov sin Jože. Tudi ta je skrbno in uspešno skrbel za Podrošt. Imel je osebni avto. Okrog leta 1980 sta sinova Matija in Blaž, ki sta ostala pri hiši, tudi že imela vsak svoj osebni avto. Torej je bilo treba zgraditi garažo. Oče Jože je s sinovoma to zgradil ob potoku pod divjim kostanjem. Kmalu je bilo treba sezidati stanovanje za Blaževo družino. Družno so to naredili nad novo garažo okrog leta 1988. Do leta 1995 je Blaž zgradil novo stanovanjsko hišo za svojo družino, saj je imel že dva otroke. V pritličju je sodobna mizarška delavnica in garaža, v nadstropju pa udobno stanovanje. Ta hiša ima številko Spodnja Sorica 1a.

Peti gospodar je Matija Okorn. Ker imajo Podroštom traktor in nekaj drugih kmetijskih strojev, je bilo treba zanje zgraditi zaprto lopo. To je do leta 2005 Matija že zgradil. Leta 2006 se je Matija odločil za večjo prenovo svoje hiše.

Začeli so prenavljati kuhinjo in gostinski lokal, vgradili so nova okna in slednjič obnovili fasado cele hiše.

Podroštom je gostilna od leta 1868. Takole je to šlo iz rok v roke.

Prva je bila Ana Torkar Mavri, ki je bila gostilničarka od leta 1868 do leta 1892, torej 24 let.

Druga je bila Marija Mavri Okorn, ki je bila gostilničarka od leta 1892 do leta 1925, to je 33 let.

Jože Okorn se je z gostinstvom ukvarjal od leta 1925 do leta 1970, to je 45 let.

Tretja gostilničarka je bila Marija Demšar Okorn, in to od leta 1970 do leta 1996, to je 26 let.

Sedaj je gostilničarka Leopolda Demšar Okorn, ki je gostilno prevzela leta 1997.

Okornov rod – preglednica

Z Janezom in Marijo, ki sta se poročila leta 1893, se je začel Okornov rod.

Rodili so se jima:

Marija (1896–1962), Jože (1898–1981), Franc (1902–1969), Francka (1904–1991), Janez (1905–1932) in Katarina (1907–1985).

Jože je ostal doma. Oženil se je in si ustvaril svojo družino. To je bil Podroštar.

Marija se je poročila s Štefanom Zupancem. Odšla sta v Železnike in kupila Lokačevo domačijo. Imela sta tri sinove in hčer.

Franc se je na Rašici priženil k Španovim. Imel je štiri sinove in tri hčere.

Janez je vzel v najem Bugarjevo domačijo pri Smedniku. Oženil se je in tri tedne po poroki utonil v Savi. Pokopan je v Dravljah.

Francka se je poročila na ejben nad Zgornjo Sorico. Za moža je vzela Lovra Pintarja. Imela sta dve hčeri in dva sina. Katarina se je poročila z Jožetom Urhom, Groharjem z Raven pod Ratitovcem. Urhovi so se preselili v Ljubljano in potem v Kranj. Imeli so štiri sinove in dve hčeri.

Tako se je razširil Okornov rod. V vseh teh družinah so se seveda rojevali otroci, to so sestrične in bratranci, ki so sedaj že tudi ostareli. 1990. leta je bilo živih deset sestričen in enajst bratrancev tega rodu.

Srečanje

Pa se je nekdo spomnil, da bi bilo lepo in prav, ko bi se vse te sestrične in bratrance kdaj srečali in se tako še malo bolje spoznali. Saj ni nikjer rečeno, da bi se morali srečevati le na pogrebih naših sorodnikov. Kmalu sta bila dogovorjena kraj in datum srečanja. Tako se je to veselo in lepo srečanje zgodilo na Trnju v Železnikih v petek, 26. oktobra 1990. Večina je prišla, nekateri tudi s svojim zakoncem. To je bila večerja, ki so jo glasbeno popestrili bratje Urh iz Kranja. Za to priliko sem napisal sonet z akrostihom.

SESTRIČNAM IN BRATRANCEM

*P*od tem zelenim Roštom, v ptičjem petju,
*O*b Štajnpohu, ki tukaj v Soro teče,
*D*om Podroštarjevih stoji v zavetju.
*R*esnična je idila, kot se reče.

*O*dvečni so po svetu odhajali.
*Š*olanje, delo kaži pot sta bila.
*T*ako so se v vse smeri podajali.
A včasih jim je grenka ura bila.

*R*astel je mlajši rod, ki zvest je ostal.
*J*e vojno doživel, jo srečno prestal.

*E*jbnarjevi in pa Podroštarjevi,
*V*si Urhovi, Španovi, Lokačevi
*I*mamo se radi. To srečanje zdaj,
*M*islím, naj bo vsem zaželeno še kdaj!

Na zdravje!

Ciril Zupanc

Iz arhiva

Muzejskega društva Železniki

Kmečka hiša v Zali. Vhod v hišo in krušna peč.